

Asia: VN/6802/2020

Valtiovarainministeriön lausuntopyyntö arviomuistiosta digitaalisen henkilöllisyyden kehittämiseksi

1) Kommentit arviomuistiossa esitetystä tulevaisuuden visiosta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Opetushallitus kiittää mahdollisuudesta lausua arviointimuistiosta ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Tulevaisuuden visiossa on keskeiseksi tavoitteeksi nostettu viranomaisen hallinnoiman ydinidentiteettitiedon yhteyteen liitettävän digitaalisen ydinidentiteetin luominen. Digitaalinen ydinidentiteetti tuotettaisiin fyysisen viranomaistunnistuksen jälkeen digitaalisena todisteena esimerkiksi mobiilisovelluksella osoitettavaksi ja tallennettaisiin henkilön "digitaaliseen lompakkoon".

Valtion takaama digitaalinen henkilöllisyys, joka mahdollistaa digitaalisen identiteetin käyttämisen laajasti eri asiointipalvelussa on lähtökohtana kannatettava. Opetushallituksen näkemyksen mukaan ensitunnistaminen ja ydinidentiteetin hallinta on syytä säilyttää viranomaistaholla. Ydinidentiteettiin tulisi liittää myös yhteystiedot keskitettyä ylläpitoa ja käyttöä ajatellen.

On tärkeää mahdollistaa digitaalisen identiteetin luominen kaikille sellaista tarvitseville henkilöille vapaasti. Toisin sanoen, jos kellä tahansa luonnollisella henkilöllä on tarve asioida sähköisesti Suomessa olevissa sähköisissä asiointipalveluissa, tulee hänelle saattaa mahdollisuus luoda digitaalinen identiteetti ja siihen liittyvien työkalujen avulla osoittaa henkilöllisyytensä suhteellisen luotettavasti ja tunnistautua sähköisiin palveluihin Suomessa.

Ydinidentiteetin käyttämisessä on huomioitava alaikäiset henkilöt siten, että omadata/lompakkoratkaisut ovat yhdenvertaisesti käytettävissä nykyisten tunnistus- ja tunnistuksenvälitysratkaisujen kanssa. Lompakkoratkaisuissa henkilön pitäisi pystyä helposti

hallinnoimaan ja tarkastelemaan omien tietojensa luvitushistoriaa ja poistamaan omien tietojensa käytön tarvittaessa.

Luvussa 5.3 kuvattu tunnistuspalveluun liitettävä kokonaisuus viranomaistietojen, kuten lupien ja vahvistettujen rekisteritietojen esittämisen tueksi, on kannatettava jatkokehitys ja lisäarvoa tuova palvelu. Nykyisellään eri viranomaiset toteuttavat omia ratkaisujaan sähköisiin asiointipalveluihin, joista henkilön on mahdollista vahvasti tunnistautumalla hakea omaa asiointiaan koskevia tietoja ja todistuksia. Eri palvelut eivät ole yleensä yhteentoimivia, eikä henkilöllä ole kokonaiskuvaa yhdessä paikassa asiakkuuksistaan tai viranomaisten myöntämistä luvista ja oikeuksista. Kuvatun palvelun kehittäminen edistäisi osaltaan sujuvaa asiointia sekä julkissektorin että yksityisten toimijoiden kanssa.

Luvussa 5.4. ulkomaisen opiskelijan osalta identiteetti pitäisi pysyä myöntämään jo koulutukseen hakeutumisvaiheessa. Eli silloin, kun henkilö ei ole vielä saapunut Suomeen. Näin saataisiin nykytilaan verrattuna hyvä muutos aikaan. Tällä hetkellä ulkomaisille opiskelijoille myönnetään hakuvaiheessa Opetushallituksen oppijanumero, jolla pystytään yksilöimään kyseinen henkilö.

Kehityssuunta, jossa henkilö itse suoraan kontrolloi häneen liittyvien tietoja ja tietojen jakamista kolmansille osapuolille esim. lupa-/identiteettilompakoiden avulla on kannatettava ajatus. Teknisten ratkaisujen suunnittelussa on tärkeää huomioida lakeihin perustuvat automaattiset tietojen luovutukset, jotka eivät edellytä henkilön itsensä suostumusta. Ilman hyvää suunnittelua näiden erot voivat aiheuttaa hämmennystä loppukäyttäjälle.

2) Kommentit arviomuistiossa esitettyyn toiminnalliseen ratkaisuun

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ratkaisu vaikuttaa kevyeltä ja hyvältä. Tällaista mallia on toivottu ja yritetty ottaa käyttöön myös opetushallinnon alalla. Se on todettu haasteelliseksi johtuen tulkinnasta, kuka on tietojen luovuttaja, vastaanottaja ja rekisterinpitäjä sekä näiden suhde tietosuojalainsäädäntöön ja -asetukseen. Jos tiedot luovutetaan henkilölle itselleen tai oikeastaan henkilö voi avata viranomaisen rajapintayhteyden kolmannelle osapuolella omien tietojen osalta, malli tuntuu vaivattomalta rekisteritietoja hallinnoivan viranomaisen näkökulmasta. Tällöin oletettavasti kaikki vastuukysymykset jäisivät yksinomaan henkilölle itselleen. Mikäli vastuuta jää viranomaiselle muodostuu siitä sopimusviidakko, jossa jokainen tietoja tosiasiallisesti saava toimija joutuu tekemään sopimuksen tietoja luovuttavan rekisterinpitäjän kanssa tai tietojen vastaanottaja on "lompakosovellus".

3) Kommentit arviomuistion sisältämästä oikeudellisesta arviosta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

4) Muut kommentit

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tällä hetkellä identiteettiin liittyviä hankkeita on meneillään useita sekä kotimaisia että kansainvälisiä. Jatkossa olisi hyvä, että selvityshankkeita tehtäisiin yhtenä kokonaisuutena eikä hajautetusti useiden viranomaisten toimesta. Eri hankkeiden tulokset on syytä arvioida kokonaisuutena ja koota niistä tulokset ja johtopäätökset jatkokäsittelyyn ja toteutettavaksi. Tietojen yhteismitallisuuden, käsitteiden yhdenmukaisuuteen ja tietojen liikkumiseen liittyen on tarpeen rakentaa semanttinen yhteentoimivuus, kansallinen käsitelmä ja tietoarkkitehtuurin pelisäännöt. Näillä toimenpiteillä eri tieto olisi yhteismitallisesti käytettävissä henkilön tarpeisiin sovellettuna ja ymmärrettävässä muodossa kontekstista riippumatta ja henkilö pystyisi yhdistelemään ja luvittamaan muita julkisissa rekistereissä ja tietovarannoissa olevia tietojaan, ei pelkästään identiteettiä tai sen osia.

Nokkanen Erja

Opetushallitus - Asiakkuudet ja tieto päätoiminto/tiedonhallintayksikkö